

Workshop 2

Agressieve honden

Dr Matthijs B.H. Schilder, Universiteit Utrecht
Mevr. Ober, LICG
Dhr. Knol, gemeente Assen

Workshopleiders: Mevr. Fröling & Mevr. Vergossen (Ministerie LNV)

conferentie
gemeentelijk
dierenwelzijnsbeleid

Beleid van LNV

Tot 1 januari 2009 Regeling agressieve honden (RAD)

Evaluatie Commissie van wijzen, door minister LNV ingesteld

Rapport 'Hondenbeten in perspectief'

Verbod op pitbullachtigen niet effectief

Regels Justitie en gemeenten voldoende

Gemeenten en justitie

Gesprekken met VNG en OM

VNG ledenbrief met instrumenten

Bijeenkomsten met Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, politie
Haaglanden

Verschillen in beleid per gemeente

Gemeente Assen heeft uitgebreid beleid

Programma workshop

Presentatie gedrag honden en gedragsassessment

- dr. M.B.H. Schilder

Presentatie Landelijk Informatie Centrum Gezelschapdieren

- mevrouw S. Ober

Rollenspel

- Aanwezige deskundigen:

Politie Haaglanden: de heer R. de Putter en de heer R. Beukers

Gemeente Assen: de heer A.F. Knol

Faculteit Diergeneeskunde:

dr. M.B.H Schilder

drs. I. van Eijk

Presentatie beleid Gemeente Assen

- de heer A.F. Knol

Plenaire bespreking casus

Bijtgrage honden en het risiko-assessment

Dr Matthijs B.H. Schilder
Dept Dier in Wetenschap en Maatschappij
Faculteit Diergeneeskunde
Universiteit Utrecht

Doelen:

- Geven van enig inzicht in agressief gedrag naar honden en mensen
- Verduidelijken van eigenschappen van eigenaren die “gevaarlijke” honden hebben
- Verschaffen van inzicht in de opzet en uitvoering van het risico-assessment en de procedures

Waar wordt gebeten??

- In huis: 61 %
- In openbare ruimte 37 %
- Kinderen worden vooral in het gezicht, volwassenen vooral in armen/benen gebeten.
- weinig mogelijk in huis, voorlichting heel belangrijk: LICG

Oorzaken van agressief gedrag

➤ Vele

- Genetische aanleg
- Prenatale omgeving
- Onvoldoende socialisatie
- Traumatische ervaringen
- Pijn/gezondheidsproblemen
- Onvoldoende controle door eigenaren

Samenhang tussen gedrag van eigenaar en probleemgedrag bij de hond? (Podberscek & Serpell, 1997)

- Podberscek AL, & Serpell JA. 1997: Aggressive behaviour in English cocker spaniels and the personality of their owners. Appl. Anim. Behav. Sci. 52: 215-227
- eigenaren van zeer agressieve Cocker Spaniels zijn vooral **meer gespannen, emotioneel minder stabiel, verlegener en ongedisciplineerder** dan eigenaren van niet-agressieve Cockers

gedrag van eigenaar en het type hond dat hij heeft (Barnes, 2006)

- Barnes, JE, Boat, BW, Putnam, FW, Dates, HF & Mahlman, AR (2006): Ownership of High-risk (“vicious”) dogs as a marker for deviant behaviors. J. Interpersonal Violence 21: 1616-1623
- Data over 355 eigenaren van “gevaarlijke” en “niet gevaarlijke” honden.
- “Gevaarlijke hond” = pit bull OF een hond die mens of dier zonder provocatie heeft gebeten.
- Typen veroordelingen: drugs, alcohol, huiselijk geweld, misdaden tegen kinderen, vuurwapengebruik, verkeersovertredingen, geweldsmisdrijven

gedrag van eigenaar en het type hond dat hij heeft (Barnes, 2006)

- eigenaren van **niet gevaarlijke** honden hadden samen **125** veroordelingen,
- 74% v/d eigenaren had geen veroordeling

- eigenaren van **gevaarlijke** honden hadden **581** veroordelingen
- 0% v/d eigenaren had geen veroordeling

gedrag van eigenaar en het type hond dat hij heeft (Ragatz, 2009)

- Ragatz, L, Fremouw, W, Thomas, T, McCoy, K (2009) Vicious dogs: the antisocial behaviors and psychological characteristics of owners.
- J. Forensic Sci. 54:699-703
- Bevestigen studie van Barnes et al voor wat betreft verschillen in crimineel gedrag.
- eigenaren van gevaarlijke OF grote honden zijn vaker **impulsief** en **sensatie-zoeker** dan niet-hondeneigenaren
- Eigenaren van gevaarlijke OF grote honden hebben vaker eigenschappen van **primaire psychopathie** dan eigenaren van kleine honden (zorgeloosheid, egoïsme, manipulatief)

gedrag van eigenaar en het type hond dat hij heeft

- Dus: eigenaren van honden van gevaarlijk geachte rassen zijn vaker dan eigenaren van controlehonden **regelvertreders**
- **met lastige eigenschappen als sensatiezoeken, egoïsme, zorgeloosheid**
- Dus: **problemen te verwachten** met opleggen van maatregelen als aanlijnen en muilkorven.

Twee typen agressief gedrag naar honden

➤ 1) “normale”agressie

- Beïnvloedbaar door eigenaar
 - Hond is terugroepbaar
 - Hond reageert op weglopen door eigenaar
- Bevat status- en dreigsignalen
- Aangelijnde honden zijn agressiever dan loslopende
 - Eigenaar wordt als steun ervaren (“gevoeld”)

Twee typen agressief gedrag naar honden

➤ 2) “killer”agressie

- Bevat **geen** status- en **nauwelijks of geen** dreigsignalen
- Hond rent over grotere afstand naar slachtoffer en bijt meteen
- **Niet** beïnvloedbaar door eigenaar
 - Hond is niet terugroepbaar
 - Hond reageert niet op weglopen door eigenaar
 - Straffen helpt niet
- Twee typen: Specialisten en generalisten
- Loslopende honden van dit type **zeer gevaarlijk** voor slachtoffers

Twee typen agressief gedrag naar honden: consequenties

➤ “killer”agressie

- Hond moet persé aangeliend
- Therapeutische interventies niet altijd succesvol

➤ “Normale” agressie

- Hond moet goed appel worden aangeleerd
- Hond moet LOS worden uitgelaten
- Eigenaar moet doorlopen

Zijn gevaarlijke honden goed op uiterlijk te karakteriseren?

- NEE,
- Z.g. pit bullen blijken genetisch regelmatig geen pitbullen
- Kruisingen worden zelden goed geïdentificeerd.

- Er zijn rassen die gemiddeld vaker bijten dan andere.
- Maar: vaak bijtende hond is niet altijd echt gevaarlijk (Jack Russell) als schade wordt meegerekend

- Rassen die op bijten zijn gefokt (boxer) zijn soms niet meer gevaarlijk.

- Dus: rasgerichte regelgeving niet aan te bevelen en: gedragstesten zijn beter,

Betekenis van eerder bijt- en dreiggedrag voor inschatting van risico's

- 1) De hond met **bijtervaring** zal in de toekomst eerder bijten
- 2) **Dreigen** in het verleden en heden voorspelt bijten in de toekomst in mindere mate

Voorspellende waarde van dreiggedrag

- Verreweg de meeste honden dreigen voordat ze bijten, maar niet alle
 - Bij Golden Retriever: 90% van de beten voorspeld door dreigen; andere rassen: soms tot 99% voorspeld
 - Bij Golden Retriever: hoe meer dreiggedrag simultaan wordt vertoond, hoe groter de kans op een aanval: bij 4 dreiggedragingen: 60-90% kans
 - Losse dreiggedragingen voorspellen slecht
 - Bij pit bull en andere rassen????

Na afschaffen van de RAD

- Rond 200 pit bullen in opslag
- Volgens opslaghouders niet-gevaarlijke honden retour aan eigenaar (N>100)
- Honden met bijtincidenten moesten worden getest (N=30)
- “verknipte” honden (cf opslaghouders) moesten worden getest (N=30)

Het risico-assessment

- Opgezet op verzoek van LNV om in opslag zittende pitbullen te testen door:
 - Drs **Joanne van der Borg** (Univ. Wageningen)
 - (asielentest (1991) onderzoek van MAG test (2009 en recent) en TOP test (recent) , dir. Dog Vision
 - Dr **Claudia Vinke** (Univ. Utrecht)
 - Ontwikkeling v agressietest (1994), gedragskliniek Univ Utrecht, welzijnsonderzoek, onderzoek aan relatie vroege ontw.- probleemgedrag bij de hond
 - Dr **Jolanda Pluijmakers**
 - Onderzoek relatie vroege ontw.- probleemgedrag), erkenning als therapeut door ASAB. Eigen gedragspraktijk in Maastricht

Het risico-assessment

➤ Drs **Tiny de Keuster.**

- Dierenarts-specialist European College of Veterinary Behaviour Medicine. Onderzoek: bijtincidenten nr kinderen, Blue Dog project.
- Eigen gedragspraktijk

➤ Drs **Rudy de Meester**

- Dierenarts-specialist European College of Veterinary Behaviour Medicine. Onderzoek: validiteit van testen, agressief gedrag en neurologische correlaten. Eigen gedragspraktijk

➤ Dr **Matthijs Schilder** (coördinator)

- (Univ. Utrecht) associate European College of Veterinary Behaviour Medicine. Gedragskliniek Univ Utrecht, Onderzoek aan genetische basis v agressief gedrag, welzijn, ontwikkeling v agressie-testen

Opbouw van het risico-assessment

- Niet alleen een gedragstest, want
 - Geen enkele test geeft een 100% valide uitslag
 - Test is soms momentopname, meestal niet
 - Niet elke bijtsituatie is simuleerbaar
 - Verblijf in asiel kan hond veranderen
- Daarom ook andere relevante informatie ingewonnen en verwerkt.
- Assessment instrument is uniek in de wereld!!

Opbouw van het risico-assessment

- Inleiding met uitleg (p 1-5)
- Deel 1: Informatie uit het proces-verbaal (p 5-6)
 - Aanleidingen?
 - Gedrag van eigenaar en slachtoffer
 - Type bijgedrag en aard en ernst van verwondingen
 - Waarschuwde de hond?
 - Eerdere incidenten?

Opbouw van het risico-assessment

- Deel 2 informatie over controle door en woonomstandigheden en gezinssamenstelling van eigenaar (p 6)
 - Komt uit PV, soms via wijkagent
 - Vaak weinig info

Opbouw van het risico-assessment

- Deel 3 gezondheid van de hond (p 6)
 - Formulier ingevuld door dierenarts van asiel
 - Soms info uit PV
 - Info van opslaghouders
 - Info verzameld tijdens bezoek

Opbouw van het risico-assessment

- Deel 4 informatie over gedrag van hond tijdens verblijf in asiel (p6)
 - Formulier ingevuld door asielhouder
 - Gedrag naar vreemde en bekende mensen
 - Gedrag naar honden
 - Afwijkend gedrag
 - Info verzameld tijdens bezoek van gedragsdeskundigen

Opbouw van het risico-assessment

➤ Deel 5 gedragstest (p 7-14)

- Aangepaste versie van asielentest (van den Borg et al, 1991)
 - Vriendelijk gedrag naar mensen en honden
 - Agressief gedrag en herstelvermogen
 - Angst en herstelvermogen
 - bezitsagressie
 - Gehoorzaamheid
 - Mate van opwinding en gewenning
 - Jaaggedrag
 - Aard van beten

Opbouw van het risico-assessment

- Samenvattende risico-inschatting (p 15)
 - Belangrijkste relevante feiten
 - Feitelijke risico-inschatting, **geldend op moment van testen.**
- Argumentatie voor aanbevelingen (p 16)
- Aanbevelingen (p 17)
 - Reductie van risico tot aanvaardbaar niveau
- Ondertekening (p 17)

Risico-inschatting op moment van testen (p 15)

- zeer hoog ■ naar mensen ■ naar honden; zal waarschijnlijk in de toekomst weer bijten en schade aanrichten
- zeer hoog: als deze hond bijt, bijt hij hard
- zeer hoog: bijt zonder waarschuwing
- zeer hoog: zit in gezin / omgeving met kleine kinderen

- hoog: kans op bijten is aanwezig, en na duidelijk waarneembare waarschuwing, bijt vermoedelijk niet indien voldoende onder controle
- hoog: kans op bijten is aanwezig, maar bijt na duidelijke waarneembare waarschuwing , beet is snap met loslaten

- matig: hond is opgewonden type: dit verhoogt kans op bijtincidenten
- matig: kans op bijtincidenten reëel maar klein, deze hond is niet zonder risico, zeker bij de huidige eigenaar

- gering: risico op incidenten is gering, maar incidenten kunnen optreden bij
 - ■ onvoldoende controle ■ hoge opwindning.
- zeer gering: deze hond is veilig en stabiel.

type aanbevelingen

- **Euthanasie**
- **Herplaatsing bij andere eigenaar**
 - Onder cumulatieve voorwaarden.....
 - Zonder voorwaarden
- **Retour eigenaar**
 - **Onder cumulatieve voorwaarden**
 - Aanlijnen
 - Muilkorven
 - Castratie / andere medische maatregel
 - Volgen van gehoorzaamheidscursus
 - Volgen van gedragstherapie met als doel....
 - Veiligheidsverhogende maatregelen rond het huis
 -

Validiteit van het assessment

- Eventuele missers in gedragstest opgevangen door andere informatie
- testonderdeel moet nog deels worden gevalideerd
 - Sensitiviteit (mate waarin gevaarlijke honden worden geïdentificeerd) = 63% ->90%
 - Specificiteit (mate waarin risico-arme honden worden geïdentificeerd)
 - pos. en neg. voorspellende waarde van test naar toekomst
- Test wordt verbeterd als onderdelen niet functioneren

Uitvoering in de praktijk:

- Universiteit Utrecht, Faculteit Diergeneeskunde
 - Dr Matthijs B.H. Schilder (coördinator)
 - Dr Claudia C.M. Vinke
 - Drs Isabelle I.M. van Eijk (dierenarts)

- Soms ondersteuning van
 - Drs Joanne van der Borg (WUR)
 - Dr Jolanda Pluijmakers

procedure

- In geval van **strafrechtelijk** traject
 - In beslag genomen hond naar opslaghouder
 - Dierenarts onderzoekt hond in eerste 3 dagen
 - Opslaghouder moet voldoen aan HKB PLUS eisen; o.a. honden gaan dagelijks 2x naar speelweide of op wandeling; spelen met honden indien mogelijk.
 - Opslaghouder houdt logboek bij en rapporteert over gedrag en welzijn van hond
 - Gedragstest na 1 week tot 1 maand opslag
 - Gedragstest binnen 1-2 weken na aanvraag
 - bij opslaghouder, ZONDER eigenaar
 - Assessment is klaar binnen 1-2 weken na ontvangst van PV

procedure

- In geval van **strafrechtelijk** traject
 - Hond blijft in opslag tot gerechtelijke procedure is afgerond en een uitspraak is gedaan
 - Rechter, Raadkamer, OvJ, parketsecretaris

procedure

- In geval van **bestuursrechtelijk** traject
 - Hond blijft meestal bij eigenaar
 - In beslagname is ook mogelijk
 - Gedragstest binnen 2 weken na aanvraag; rapportage klaar binnen 1-2 weken na test
 - Test **MET / ZONDER eigenaar** in lokaal asiel
 - Eigenaar kan zijn verhaal op schrift aanleveren

verantwoordelijkheden

- Opslag: Dienst Regelingen LNV
- Juridische kanten: OM: Parket Generaal
- Politiek: LNV en JUSTITIE
- Locaal: burgemeester
- Gedragsadviezen: MBH Schilder en andere gedragsdeskundigen

Problemen nu

- Justitie / gemeente maken onvoldoende gebruik van mogelijkheden.
 - Art 425 a opzetten tegen een persoon (toevoegen: of dier)
 - Art 425 b onschadelijk houden van gevaarlijk dier
 - Art 300 bij ophitsen: mishandeling
 - Art 308 lichamelijk letsel door schuld
 - Art 350 vernieling
 - Art 461 terreinvredebreuk
 - GWW art 36 geen schade of letsel zonder redelijk doel
 - Gemeentewet art 172 openbare orde
 - APV

Problemen nu

- rechtsongelijkheid: Parketten verschillen in aanpak/prioriteitstelling
- Problemen bij doen van aangifte
- Bedreigingen door eigenaren van bijters
- Lange doorlooptijd justitiele procedures, vooral hoger beroep
- Gemeentes kennen procedures niet
- Niet op juiste wijze aanleren van muilkorf

toekomst

- Toekomst: vrijwillig “hondenrijbewijs”??
- Verplichte cursus a la CBR cursus voor automobilisten??

Assessments gemaakt in 2009

➤ Pit bull	13
➤ Am Staffords:	12
➤ Herders	11
➤ Rottweilers	7
➤ Cane Corso	3
➤ Bull terriers	3
➤ Boxer	6 (4 van zelfde eigenaar)
➤ Turkse herder	3
➤ Overig	11

Adviezen in 2009

➤ euthanasie	19
➤ retour (onder voorwaarden)	21
➤ herplaatsing (onder voorwaarden)	30
➤ totaal	70

LICG – Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren

www.licg.nl

Rollenspel oefenen casus

Casus 'HOND BINGO'

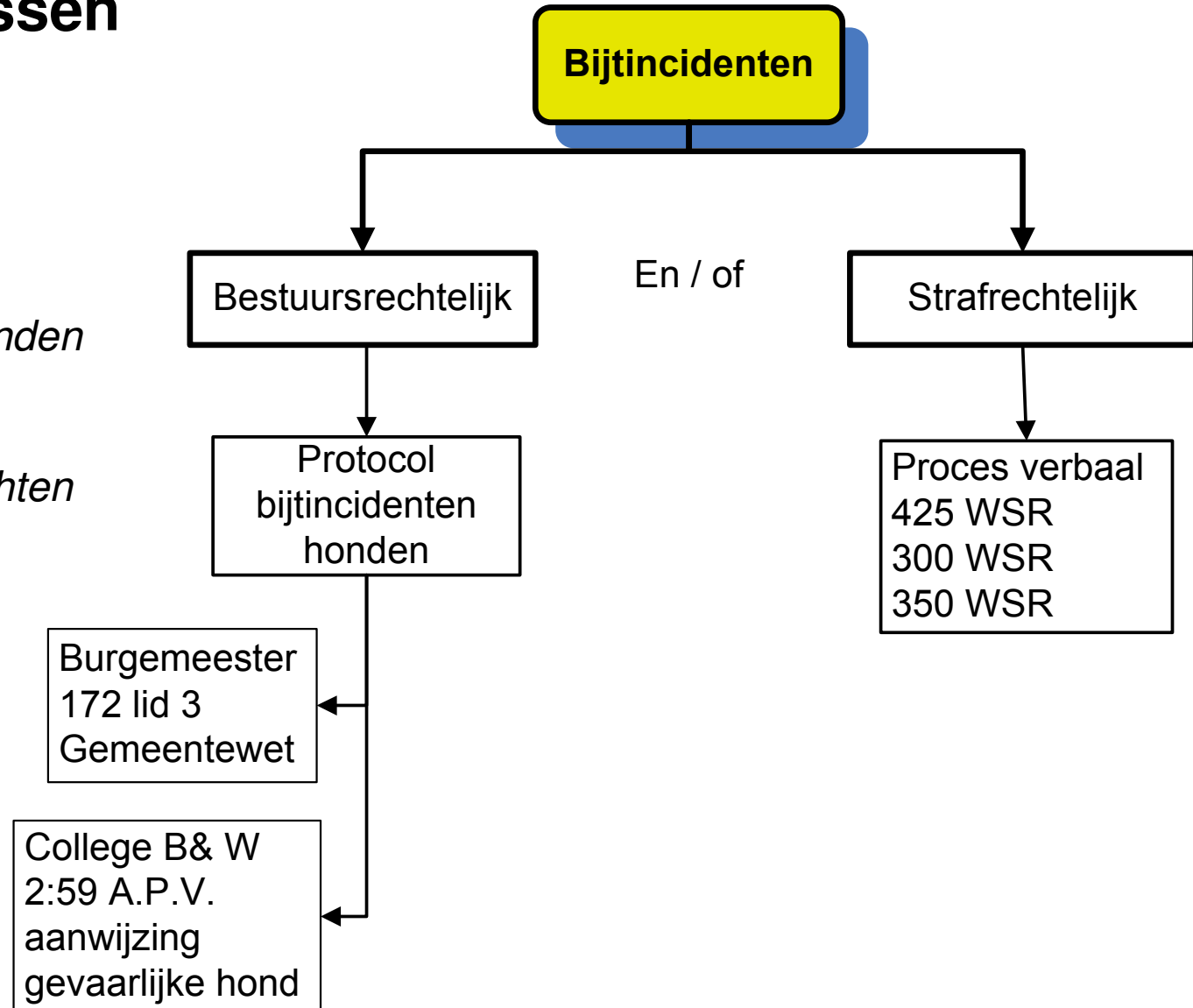
Zie kaartjes

Gemeente Assen

Alle Fokke Knol
Milieu-inspecteur,
tevens BOA

*Niet inrichting gebonden
handhaving*

*o.a. meldingen/klachten
over honden*

Casus Aster

Aster heeft al vier maal een hond aangevallen en gebeten. Naar mensen toe is Aster echter een zeer vriendelijke hond en ook de Baas is een gewaardeerd persoon, die tot dusver alle schadegevallen keurig heeft vergoed. De eigenaar is echter vrij slecht ter been, en de hond is een grote Duitse herder reu, die soms ontsnapt.

Onderneemt u actie en zo ja hoe?

Casus Wodan

Wodan is een jonge Rotweiller, die nog niemand gebeten heeft, maar de wijkmanager heeft wel van enkele buurtbewoners gehoord, dat Wodan gromt, als je dicht bij hem in de buurt komt of hem wil aanhalen. Enkele buurtbewoners hebben dan ook al aan hun kinderen aangegeven, niet in de buurt van Wodan te komen.

Onderneemt u actie en zo ja hoe?

Casus Bingo

Bingo heeft tijdens een conflict, dat zich op straat afspeelde tussen zijn baas en een andere man, deze man fors gegrepen. Bingo verdedigde zijn baas, die volgens zeggen geslagen werd door deze man. De man moest naar het ziekenhuis voor behandeling en heeft verder geen klacht ingediend.

Onderneemt u actie en zo ja hoe?

Casus Zuzu

Zuzu heeft ingebroken in het konijnenhok van de burens en heeft daar 8 konijnen doodgebeten. Deze burens hebben een klacht ingediend wegens vernieling.

Onderneemt u actie en zo ja hoe?

Casus Bullo

De hond van mevr. G.B is op straat aangevallen door de pit bull-achtige hond van de heer S. Deze hond schijnt naar de naam Bullo te luisteren. De hond van mevr. B is ernstig verwond geraakt (spieren en pezen doorgebeten) en de dierenartskosten belopen ruim 900 euro. Navraag in de buurt door mevr. B. levert op dat de pit bull achtige hond diverse honden heeft gepoogd te bijten en dat men bang is voor deze hond. Buurtbewoners zijn echter ook bang voor de eigenaar van de pit bull en durven geen aangifte te doen. De wijkagent blijkt wel van de reputatie van de hond op de hoogte maar heeft andere prioriteiten. Eigenaar S ontkent de aantijging en stelt simpel dat het de hond van B was die aanviel en dat zijn hond zich verdedigde. De politie weigert een aangifte van mevr B op te nemen.

Onderneemt u actie en zo ja hoe?